

FOLKETINGET

Det Internationale Sekretariat

Notits om De Økonomiske Råds efterårsrapport

Klausuleret indtil tirsdag d. 12. oktober 2021 kl. 12.00

Sammenfatning

Efterårsrapporten fra De Økonomiske Råds formandskab præsenteres for Finansudvalget den 12. oktober og er klausuleret indtil klokken 12 samme dag.

Nedenfor følger et kort referat af de enkelte kapitler, idet kapitel I og II behandles under et. Endvidere foreslår de økonomiske konsulenter i Folketinget 10 emner/vinkler, der eventuelt kan danne udgangspunkt for spørgsmål til formandskabet på mødet den 12. oktober.

Kapitel I og II indeholder en diskussion af den aktuelle økonomiske politik, herunder hjælpepakker, finanspolitik og klimapolitik. Vismændene kommenterer også på en række forslag i udspillet "Danmark kan mere I" og anbefaler en reduktion af beløbsgrænsen i beløbsordningen samt en stramning af finanspolitikken. De økonomiske konsulenter forslår i den forbindelse følgende vinkler, som diskussionen kan tage udgangspunkt i:

Vinkel 1. Mener vismændene, at en reduktion af beløbsgrænsen skal kunne finansiere andre tiltag?

Vinkel 2. Hvor meget skal finanspolitikken strammes?

Vinkel 3. Deler I slet ikke Nationalbankens bekymringer mht. udviklingen på boligmarkedet?

I kapitel III vurderer formandskabet, at finanspolitikken er holdbar og anbefaler, at budgetlovens underskudsgrænse sænkes. Udvalget kunne spørge til:

Vinkel 4. Er der ikke meget stor usikkerhed forbundet med vurderingen af den finanspolitiske holdbarhed?

Vinkel 5: I lyset af denne usikkerhed, samt at I ikke anbefaler en lempelse af finanspolitikken, er det så ikke risikabelt at anbefale en forøgelse af underskudsgrænsen i budgetloven?

I kapitel IV undersøger formandskabet sammenhængen mellem sundhed og beskæftigelse. Her kunne udvalget spørge til følgende:

Vinkel 6: Er det korrekt forstået, at data fra den Nationale Sundhedsprofil – på trods af den forøgede levetid – skaber tvivl om, hvorvidt vi egentlig bliver sundere med alderen?

Vinkel 7: Er det rimeligt at antage, at sammenhængen mellem beskæftigelse og helbred er den samme for en 54 årig som for en f.eks. 70 årig?

11. oktober 2021

Birgitte Smith Lange
Økonomisk specialkonsulent
Birgitte.lange@ft.dk
+45 3337 3323

Kathrine Lange
Økonomisk chefkonsulent
Kathrine.Lange@ft.dk
+45 3337 3323

Vinkel 8: Har I en intension om at opstille regneregler for de økonomiske effekter af forebyggende tiltag på sundhedsområdet?

Endelig udgør kapitel V en opstart på formandskabets nye opgave med at vurdere de forudsætninger, som anvendes af ministerierne ved udarbejdelsen af konsekvensvurderinger af eksempelvis regeringsudspil eller politiske aftaler. Her foreslår de økonomiske konsulenter følgende vinkler:

Vinkel 9: Er det korrekt forstået, at vismændene anbefaler et vækstsmål, i stil med det den forrige regering havde?

Vinkel 10: Vil vismændene undersøge ministeriernes beregninger af, at produktivitetseffekter ikke har betydning for den offentlige saldo?

Nedenfor uddybes referaterne af de enkelte kapitler, ligesom forslagene til vinklerne begrundes.

Kapitel 1 og 2: Det aktuelle konjunkturbillede og den økonomiske politik

Formandskabet (nedenfor vismændene) vurderer, at det er fornuftigt at rulle hjælpepakker og låneordninger tilbage, at finanspolitikken samlet set bør strammes i forhold til det planlagte, og at der fortsat ikke er et aktuelt behov for indgreb på boligmarkedet.

Vismændene bemærker, at hovedparten af initiativerne rettet mod arbejdsmarkedet i regeringens udspil 'Danmark kan mere 1' ikke bidrager nævneværdigt til at dæmpe presset på arbejdsmarkedet på kort sigt, idet de først har effekt fra 2023. Initiativerne har således karakter af strukturpolitiske tiltag og bør derfor ifølge vismændene ikke begrundes med, at der aktuelt er et kapacitetspres på arbejdsmarkedet.

Vismændene kommenterer på en række aktuelle forslag. En del af vurderingerne er gengivet i boks 1, der dog langt fra udgør et fyldestgørende referat.

Boks 1. Referat af vismændenes syn på nogle af de aktuelle forslag

Vismændene kommenterer regeringens forslag om at betinge offentlig forsøgelse af en 37-timers arbejdsuge. De vurderer, at der *ikke* er god evidens for, at nytteindsats øger beskæftigelsen for udspillet målgruppe. De tilføjer dog, at øget deltagelse i danskundervisning kan have en positiv beskæftigelseseffekt. Den foreslåede finansiering via besparelserne på den kommunale beskæftigelsesindsats medfører dog risiko for en negativ beskæftigelseseffekt.

I forhold til regeringens forslag om at nedsætte dagpengesatser for dimittender vurderer vismændene, at det vil øge dimittenders tilskyndelse til hurtigt at finde beskæftigelse, men at det omvendt kan lede til lavere produktivitet, idet det forringer matchet mellem dimittenden og det første job.

Regeringen forslår, at det midlertidige fradrag for udgifter til forskning og udvikling i selskabsskatten på 130 pct. gøres permanent. Vismændene anfører, at spilovereffekter kan begrunde et vist niveau, men at der savnes dokumentation for, at 130 pct. er hensigtsmæssig. Det skyldes ikke mindst, at forslaget kan have utilsigtede effekter så som eksempelvis omklassificering af udgifter.

Endelig fremhæver vismændene endnu engang, at omkostningerne ved at opnå klimalovens målsætninger minimeres ved at annoncere en ensartet beskatning af alle nettoudledninger af drivhusgasser hurtigt og troværdigt. Afgiften skal erstatte de nuværende energiafgifter. Derfor er det hensigtsmæssigt, når regeringen forslår at sænke elafgiften.

Nedenfor uddybes de i sammenfatningen nævnte vinkler på spørgsmål til vismændene.

Vinkel 1: Bør en reduktion af beløbsgrænsen kunne finansiere andre tiltag?

Vismændene har tidligere vurderet (jf. forårsrapport 2017), at der er gode argumenter for at sænke beløbsgrænsen i beløbsordningen¹, og fremhæver, at det ikke mindst vil være en god idé i den aktuelle konjunktursituation. I en situation med overophedning af økonomien vil lønningerne blive presset op, fordi der er mangel på arbejdskraft. I en sådan situation vil en stigning i indvandring af arbejdskraft, der kan træde hurtigt til, begrænse lønpresset. Herved reduceres risikoen for, at et konjunkturbetinget opadgående lønpres løber løbsk og fører til, at den efterfølgende lavkonjunktur bliver dybere og længere end nødvendigt.

Udvalget kunne overveje, at spørge vismændene, om de – i lyset af deres nye opgave med at vurdere forudsætninger – vil udfordre Finansministeriets synspunkt om, at provenuet fra en reduktion af beløbsgrænsen ikke kan anvendes til at finansiere andre tiltag, fordi der ikke med sikkerhed netto vil komme flere udlændinge til landet?

Vismændene foreslår, at beløbsgrænsen eventuelt gøres konjunkturfølsom. Udvalget kunne også overveje at spørge indtil dette.

Vinkel 2: Hvor meget skal finanspolitikken strammes?

Når vismændene argumenterer for en stramning af finanspolitikken sker det i høj grad ud fra en sammenligning med situationen i 2019. Vismændenes beregninger viser, at arbejdsmarkedet i 2021 og særligt i 2022 forventes at være mere presset end i 2019. Alligevel er finanspolitikken mere lempelig.

¹ Den såkaldte beløbsordning giver udlændinge mulighed for at opholde sig og arbejde i Danmark, hvis de er tilbudt et arbejde med en årsløn over et vist minimum, der kaldes beløbsgrænsen. Beløbsgrænsen udgør 445.000 kr. årligt i 2021.

Vismændene påpeger imidlertid også, at vi ikke står i den samme situation som i 2019. En del af kapacitetspresset er af midlertidig coronarelateret karakter, og pandemien udgør stadig en risiko for den globale økonomi. Samtidig pointerer vismændene, at opstramningen bør tage hensyn til, at dele af økonomien stadig er langt under niveauet i 2019 (eksempelvis turisme, kultur og fritid samt tjenesteeeksporten). Således anbefaler vismændene helt konkret en ophævelse af den såkaldte boligjobordning². Det skal også ses i lyset af, at vismændene vurderer, at ordningen ikke har oplagte positive strukturelle effekter så som eksempelvis i form af en reduktion af sort arbejde, som det ellers var tilsigtet.

I lyset af dette kunne man spørge vismændene, hvor meget finanspolitikken bør strammes? Om det alene skal ske i form af en ophævelse af boligjobordningen? Og om de også anbefaler en ophævelse af fradraget for serviceydelse?

Vinkel 3: Deler I slet ikke Nationalbankens bekymringer mht. udviklingen på boligmarkedet?

Det Systemiske Risikoråd henstillede d. 22. juni 2021 til, at regeringen strammer danske boligejeres adgang til afdragsfrie lån mod pant i fast ejendom. Anbefalingen skal blandt andet ses i lyset af, at belåningsgraden **for førstegangskøbere** er stigende³. De fleste førstegangskøbere kom ind på boligmarkedet i 2020 med en belåningsgrad på 80%, hvilket er det maksimale for realkreditlån.

Derudover påpeger Nationalbanken, at problemerne med beskatningen af ejerboliger har udfordret stabiliteten på boligmarkedet og givet danske husholdninger incitament til at opbygge gæld.

Vismændenes rapport indeholder en række analyser, der tilbageviser, at der skulle være tale om en boligprisboble, men man kunne spørge vismændene, om de slet ikke deler Nationalbankens bekymring?

Kapitel 3: Vurdering af den finanspolitiske holdbarhed

Når økonomer taler om, at finanspolitikken er holdbar, undersøger de om den danske stat med den nuværende finanspolitik – før eller siden – vil komme ud i en gældskrise, hvor gældens andel af økonomien vil eksplodere. Regeringen

² Efter reglerne i boligjobordningen kan der foretages et fradrag i skatten for udvalgte håndværksydelse og servicefradrag for udvalgte serviceydelser, som er udført i hjemmet eller fritidsboligen.

³ [Nationalbanken "Analyse - Finansiell stabilitet" 27. maj 2021](#)

vil da enten blive tvunget til at sætte udgifterne ned eller skatterne op – alternativt risikerer landet statsbankerot.

Holdbarhedsindikatoren viser, hvor meget de offentlige finanser kan lempes med, uden at finanspolitikken dermed bliver uholdbar. Holdbarhedsindikatoren udregnes givet det nuværende gældsniveau og en fremskrivning af de offentlige udgifter og indtægter.⁴

Vismændene vurderer, at finanspolitikken med en holdbarhedsindikator på 1 pct. af BNP er mere end holdbar. Det betyder, at finanspolitikken under de givne forudsætninger kan lempes permanent med ca. 24 mia. kr. om året, uden at den offentlige gæld vil vokse ukontrolleret i det lange løb.

Vismændenes skøn ligger meget tæt på regeringens skøn på 1,1 pct. af BNP. Dette på trods af forholdsvis forskellige beregningsantagelser. Kort fortalt har vismændene en mere positiv vurdering af den strukturelle saldo særligt på mellem lang sigt. Det skyldes blandt andet, at de forudsætter færre førtidspensionister samt en anden gennemsnitlig arbejdstid end regeringen. Finansministeriet er derimod mere optimistiske end vismændene på meget langt sigt, dvs. efter 2050. I holdbarhedsberegningen vægter udviklingen efter 2050 beregningsteknisk relativt meget.

Endelig skal det fremhæves, at kapitlet også præsenterer en række følsomhedsanalyser med alternative antagelser om de ældres arbejdsmarkedsadfærd og ændringer i de gældende efterløns- og folkepensionsregler.

Forslag til vinkler på spørgsmål til vismændene.

Vinkel 4: Er der ikke meget stor usikkerhed forbundet med vurderingen af den finanspolitiske holdbarhed?

Vismændenes vurdering af holdbarhedsindikatoren på 1 pct. er sat kraftigt ned siden den seneste lange fremskrivning fra efteråret 2020. Her vurderede de, at den udgjorde 1,6 pct. af BNP.

Nedsættelsen skyldes hovedsageligt, at fremskrivning bygger på mere konservative antagelser om beskæftigelsesvirkningerne af de fremtidige stigninger i aldersgrænserne for folkepension og efterløn end tidligere. De mere konservative antagelser bygger på en empirisk analyse, der blev bragt i den seneste rapport fra vismændene, dvs. foråret 2021. Det er især grupperne

⁴ Beregningsteknisk fordeles den teoretisk mulige lempelse ligeligt på alle år i forhold til størrelsen af økonomien. Det vil sige, at lempelsen udregnes som en konstant andel af BNP.

med en videregående uddannelse, der i fremskrivningen ikke reagerer på højere pensionsgrænser, men i stedet trækker sig tilbage for egne midler. Udvalget kunne bede vismændene uddybe dette.

Vinkel 5: I lyset af usikkerheden med holdbarhedsberegningen, og når I ikke anbefaler en lempelse af finanspolitikken, er det så ikke risikabelt at anbefale en forøgelse af underskudsgrænsen i budgetloven?

Ifølge den danske budgetlov må den strukturelle saldo højest udvise et underskud på 0,5 pct. af BNP, med mindre der foreligger exceptionelle omstændigheder som eksempelvis coronakrisen. Vismændene anbefaler, at denne grænse sættes op til et underskud på 1 pct. af BNP. Det begrundes blandt andet med, at det vil mindske risikoen for, at det bliver nødvendigt at gennemføre uhensigtsmæssige stramninger.

I forlængelse af dette anbefaler vismændene også at erstatte det nuværende mellemfristede mål om balance i 2030 med et mål om underskud på ½ pct. af BNP. De pointerer dog, at dette er et politisk valg.

Kapitel 4: Helbred og de ældres beskæftigelse

Kapitlet belyser, hvor meget ændringer i danskernes helbred påvirker ældres beskæftigelse. Ikke overraskende viser det sig, at den gradvise forværring af helbredet over livet reducerer beskæftigelsen. Hensigten med analyserne er imidlertid at afdække, om det er realistisk at forvente, at danskerne vil arbejde mere, når tilbagetrækningsalderen i de kommende år udskydes. Her er konklusionen fra vismændenes side, at helbredet i hvert fald – generelt set – ikke er en hindring for, at danskerne udskyder tilbagetrækningsalderen de kommende år.

Forslag til vinkler på spørgsmål til vismændene

Vinkel 6: Er det korrekt forstået, at data fra den Nationale Sundhedsprofil – på trods af den forøgede levetid – skaber tvivl om, hvorvidt vi egentlig bliver sundere med alderen?

I rapporten beskriver vismændene udviklingen i danskernes helbred ved hjælp af data fra hhv. SHARE og den Nationale Sundhedsprofil. Med afsæt i data for Den Nationale Sundhedsprofil finder de frem til, at det såkaldte sundhedsunderskudsindeks for aldersgruppen 50- til 70-årige er steget i perioden fra 2010 til 2017. Det betyder, at denne gruppe har fået et forværret helbred i perioden. Omvendt finder vismændene med afsæt i data fra SHARE frem til et fald i sundhedsunderskudsindekset i samme aldersgruppe, altså en forbedret helbred. Man kunne spørge formandskabet, om den modstridende udvikling i sundhedsunderskudsindekset skaber tvivl om effekten af sund aldring?

Vinkel 7: Er det rimeligt at antage, at sammenhængen mellem beskæftigelse og helbred er den samme for en 54 årig som for en f.eks. 70 årig?

Vismændene ønsker at beregne, hvor længe helbredet tillader befolkningen at blive ved med at arbejde. Beregningen er relevant i forhold til undersøgelsen af, hvor højt man kan sætte tilbagetrækningsalderen. Beregningen foretages med udgangspunkt i et mål for, hvordan sammenhængen mellem beskæftigelse og helbred er for en 54 årig. Med andre ord forudsætter beregningen, at f.eks. et sygdomsforløb for en f.eks. 54 årig har samme betydning for arbejdsevnen og personens beskæftigelse som et tilsvarende sygdomsforløb for en 70 årig.

Vinkel 8: Har I en intension om at opstille regneregler for de økonomiske effekter af forebyggende tiltag?

Vismændene viser, at der er en sammenhæng mellem danskernes beskæftigelse og helbred, men påpeger, at der udestår et arbejde med at kvalificere, hvordan man kan påvirke ændringer i beskæftigelsen via tiltag, der forbedrer danskernes helbred.

Kapitel 5: Vurdering af ministeriernes regneprincipper

Vismændene beskriver ministeriernes regneregler og metode. Vismændene anbefaler ikke kun, at beregningerne dokumenteres men også, at der udvikles en kvalitetsdeklaration for kvaliteten af regneregler og metoder, som eksempelvis kan bygge på en A-B-C-kategorisering. Vismændene anbefaler videre, at usikkerheder præsenteres og diskuteres. Endelig pointerer vismændene, at ministerierne ikke kun bør beregne konsekvenserne for de offentlige finanser men også for andre samfundsmæssige mål, herunder fordeling, produktivitet og klimamål.

Forslag til vinkler på spørgsmål til vismændene.

Vinkel 9: Er det korrekt forstået, at I anbefaler et vækstmål i stil med det den forrige regering havde?

Vismændene skriver, at effekterne på produktiviteten og den samlede produktion bør fremgå af konsekvensvurderingerne, da produktivitetsfremgang er den primære kilde til øget vækst.

Den forrige VLAK-regering havde et mål om at føre en politik, der øgede beskæftigelsen med 55.000-60.000 personer og løftede velstanden (målt ved BNP) med 80 mia.kr. jf. regeringsgrundlaget for VLAK. Målet gik altså på beskæftigede personer og BNP/produktion og således ikke på produktivetsforbedringer.

Vinkel 10: Vil I dykke ned i ministeriernes beregninger af, at produktivitetseffekter ikke har betydning for den offentlige saldo?

Vismændene beskriver, hvorledes ministerierne forudsætter, at en produktivsvækst ikke har betydning for den offentlige saldo. Det skyldes grundlæggende, at en stigning i de private lønninger automatisk leder til stigninger i de offentlige lønninger samt via den såkaldte satsregulering også til stigninger i indkomstoverførslerne. De offentlige udgifter består imidlertid ikke alene af lønninger og overførsler. Der vil således være udgifter, der ikke automatisk følger med, når produktiviteten stiger. Ligeledes vil der også være indtægter, der ikke følger med. Man kunne imidlertid spørge ind til dette.

Dette dokument er udarbejdet af Folketingets Administration til brug for medlemmer af Folketinget. Efter ønske fra Folketingets Præsidium understøtter Folketingets Administration det parlamentariske arbejde i Folketinget, herunder lovgivningsarbejdet og den parlamentariske kontrol med regeringen ved at yde upartisk faglig bistand til medlemmerne. Faglige noter udarbejdet af Folketingets Administration er i udgangspunktet offentligt tilgængelige.